

**Evaluatie coördinatie nazorg
ex-gedetineerden door
Veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek**

C. Hoogeveen

Bureau Alpha

Januari 2014

1. Inleiding

1.1 Kader: ontwikkelingen nazorg

Jaarlijks keren er circa 250 personen in de regio Gooi en Vechtstreek terug uit detentie. De gedetineerde is eerst zelf verantwoordelijk voor een goede terugkeer, waarbij de gemeente de verantwoordelijkheid heeft richting gedetineerde en maatschappij om erop toe te zien dat terugkeer zo effectief mogelijk verloopt. De VNG heeft in 2009 samen met het Ministerie van Justitie hiertoe richtlijnen afgesproken (handreiking 'Samenwerkingsmodel Nazorg volwassen ex-gedetineerden'). Detentie wordt beleidsmatig steeds meer vanuit de levensloopbenadering gezien door recente wetenschappelijke inzichten in het belang van nazorg ter vermindering van recidiverisico's. Dit betekent dat deze periode minder gezien wordt als uitsluitingsperiode uit het gewone leven. Er is ingezien dat juist door tijdig een goede verbinding tussen 'binnen' en 'buiten' te maken invloed worden uitgeoefend op zogenaamde criminogene factoren als verslaving, inadequate huisvesting en psychiatrische problematiek.

1.2 Opzet evaluatie coördinatie nazorg veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek

In de periode november 2013 – maart 2014 voert Bureau Alpha een evaluatie uit van het Veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek. Een beknopt deel van de evaluatie bestaat uit een terugblik op de coördinatie nazorg ex-gedetineerden aan de hand van drie vragen: (1) Hoe is de coördinatie verlopen? (2) Hoe verhoudt de coördinatie zich tot de mogelijkheden van het veiligheidshuis?; en (3) Wat zijn scenario's voor de toekomst?

De nadruk in de evaluatie ligt op het jaar 2013, waarbij respondenten ook is gevraagd een vergelijking te maken met de periode ervoor. Voor deze evaluatie zijn registratiegegevens geanalyseerd; interviews met de coördinator nazorg veiligheidshuis gedaan; en enkele korte interviews met betrokken professionals (n=6). De zes organisaties zijn: Inforsa Verslavingsreclassering, Vangnet Jeugd en Advies, politie Midden Nederland district Gooi en Vechtstreek (coördinator Veelplegers), GGZ Centraal (ACP), gemeente Hilversum en gemeente Huizen. Omdat al begin februari een nieuw plan voor het coördineren van de nazorg in het Districtelijk Veiligheidscollege wordt besproken is ervoor gekozen de deelrapportage nazorg te scheiden van het overall rapport.

2. Bevindingen evaluatie nazorg

2.1 Inleiding

In 2012 is de coördinatie van de nazorg aan ex-gedetineerden in de gehele regio in handen gelegd van een coördinator die opereert vanuit het veiligheidshuis. Sinds 1 april 2013 is een nieuwe coördinator gestart in dienst van de gemeente en gedetacheerd vanuit de politie. Deze coördinator fungeert met ondersteuning van de administratief medewerker van het veiligheidshuis als de smeerolie in het complexe afstemmingsproces van hulp en begeleiding rondom het gevangenen zetten en weer vrijkomen van gedetineerden. De coördinator werkt full-time in het veiligheidshuis. De helft van zijn tijd is hij vrijgemaakt voor de coördinatierol in de nazorg. De andere helft betreft zijn rol als procesmanager van andere casuïstiek, tot en met 2013 voornamelijk thematisch georganiseerd (huiselijk geweld en veelplegers). Sinds begin 2014 wordt de themagerichte werkwijze in het veiligheidshuis losgelaten en wordt toegewerkt naar een situatie waarbij alleen op maat in het veiligheidshuis casusoverleg wordt georganiseerd als wordt voldaan aan top-X criteria (top-X Casus op Maat aanpak).

2.2 Doel en taken coördinatie

Het primaire doel van de inspanningen van veiligheidshuis en de samenwerkende organisaties is om het recidiverisico zoveel mogelijk te verkleinen. De coördinatie heeft daarbij een focus op de volgende doelgroepen¹:

1. Gedetineerden met een hulpvraag.
2. Ex-gedetineerden < 27 jaar.
3. Frequente terugkeerders (> 3 detenties).
4. Gedetineerden met OGGZ-geschiedenis.
5. Ex-gedetineerden aangedragen door ketenpartners met zorgen.

Bij de start van regionale coördinatie van nazorg werden aanvankelijk als taken geformuleerd:

- Inventariseren vragen.
- Verbinden met ketenpartners.
- Monitoren resultaten.
- Geen loketfunctie voor ex-gedetineerden (hiervoor is het maatschappelijk werk).

Als we deze taken afzetten tegen hetgeen de coördinatie in de praktijk met zich meebrengt zien we een vrij grote discrepantie. Op basis van de interviews kan worden gesteld dat er in de praktijk meer nodig is om in te zetten op recidivevermindering. Om dit te doen wordt in de praktijk ingezet op:

- Screening; recidive-risico-inschatting.
- Signalering: uitvoerend (agenderen casussen) en beleidsmatig (agenderen knelpunten bij bestuur).
- Afstemming informatiestromen gemeenten en MMD-ers.
- Verrijken casusinformatie.
- Afstemming / initiëren interventies voorstellen.

In het algemeen geven respondenten aan tevreden te zijn over de wijze waarop de coördinatierol wordt uitgevoerd. Dit is vooral een algemeen beeld, omdat een deel van de respondenten aantekent slechts beperkt zicht te hebben op de uitvoering van afzonderlijke taken.

Samenvattend: In de praktijk zijn meer taken nodig dan aanvankelijk voorzien. De aanvullende taken liggen op het vlak van: screening risicofactoren; organiseren benodigde aanpak vanuit het veiligheidshuis; en signalering. In het algemeen zijn respondenten tevreden over de wijze waarop de nazorg vanuit het veiligheidshuis wordt gecoördineerd.

2.3 Werkproces nazorg beschouwd

De basis: coördinatie van informatiestroom tussen netwerkpartners

De basis van het werkproces van de coördinatie nazorg bestaat uit meldingen ten aanzien van de in-, uit- en doorstroom van gedetineerden die vanuit het geautomatiseerd systeem Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN) in het veiligheidshuis binnenkomen. Meerdere malen per week worden de meldingen vanuit DPAN gescreend in het veiligheidshuis. Zo wordt aan de 'voorkant' van het proces (als een detentie via DPAN wordt gemeld) gezorgd voor tijdige input voor de Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening (MMD-er) in de penitentiaire inrichting (PI). De MMD-ers streeft naar een eerste gesprek binnen vijf dagen. Vanuit het veiligheidshuis wordt erop toegezien dat de

¹ Voorts is er nog de BIJ-doelgroep. Burgemeesters worden sinds 2008 via de pilot BIJ tijdig geïnformeerd over de terugkeer

MMD-er tijdig wordt gevoed met relevante informatie. Dit is van belang zodat voorkomen wordt dat een gedetineerde een onvolledig of onjuist beeld schetst van zijn situatie.

De administratief medewerker zet naar aanleiding van een melding in DPAN direct in de betreffende gemeente een informatievraag uit. Zo wordt informatie op de vijf terreinen identiteitsbewijs, huisvesting, arbeid/inkomen, schulden en zorg verzameld en via het veiligheidshuis aangeleverd aan de MMD-er via het DPAN-systeem. In een enkel geval wordt rechtstreeks vanuit een gemeente informatie aangeleverd. Ook de in de volgende paragraaf beschreven screening kan informatie opleveren die als input aan de MMD-er wordt aangeleverd. Op basis van een inspectie van het werkproces (meermaals per week screenen) kunnen we stellen dat informatie aanlevering aan de MMD-ers momenteel zo tijdig als mogelijk plaatsvindt. Een kanttekening hierbij: soms beschikt de MMD-er door vertraging in aanlevering van gemeentelijke informatie vanuit SUWINET niet op tijd over de informatie. Een beperkt aantal personen bij gemeenten is geautoriseerd voor dit systeem. De noodzaak van snelle informatieaanlevering is vooral bij kortgestraften aan de orde.

Focus op verkleinen recidiverisico vanuit expertise en korte lijnen met partners

Naast de afstemming van de informatiestroom zoals hiervoor beschreven ligt de focus van het werk van de coördinator sterk op het verkleinen van het recidiverisico. We zien hier een belangrijke meerwaarde omdat hij door zijn deskundigheid en kennis van casuïstiek doorgaans vrij snel en gemakkelijk de verbinding legt met de benodigde partners. De expertise van een coördinator met een achtergrond bij de politie en de ervaring met aanpak van verschillende soorten van complexe problematiek (huiselijk geweld, veelplegers) draagt bij aan korte lijnen naar de partners. Verder zal de huidige omvorming van het veiligheidshuis naar verwachting bijdragen aan verdere professionalisering van de coördinatietak. In de nieuwe werkwijze (Casus op Maat) worden bij casusoverleg alleen de betrokkenen uitgenodigd die nodig zijn voor een adequate aanpak. Van de coördinator wordt in zijn andere rol van procesmanager in de toekomst dus nog meer gevraagd om kennis van het netwerk te tonen en vaardigheden aan te wenden om partners aan tafel te krijgen. De opgedane ervaring hiermee komt naar verwachting ook de uitvoering van de coördinatietak nazorg ten goede.

Zichtbaarheid bij gemeenten kan nog beter

De coördinator nazorg in het veiligheidshuis heeft in alle aangesloten negen gemeenten een contactpersoon. Uit de gesprekken blijkt dat het zicht van gemeenten op de taken die in het veiligheidshuis worden uitgevoerd beperkt is. Er is wel regelmatig onderling contact, maar dit richt zich vooral op het uitwisselen van informatie en het stroomlijnen van de informatie-uitwisseling met MMD-ers in de penitentiaire inrichtingen. Waar het de risicoscreening en de afstemming met professionals van bijvoorbeeld reclassering betreft is zowel de kennis als de betrokkenheid van de gemeenten beperkt. En hoewel beide coördinatoren het beeld hebben dat de coördinatie vanuit het veiligheidshuis adequaat wordt uitgevoerd, weten ze niet precies wat die coördinatie zoal behelst. Nu is het natuurlijk zo dat de coördinatie van deze gemeentelijke taak regionaal belegd is juist om de medewerkers lokaal te ontlasten van deze taak. Maar toch is de verbinding tussen veiligheidshuis en gemeente om twee redenen van belang. In de eerste plaats omdat uit de interviews het beeld naar voren komt dat onderlinge afspraken over de verdeling van taken nog niet goed zijn afgesproken. Dit gaat in sommige gevallen bijvoorbeeld om de vraag wie zorgt voor het aanleveren van gemeentelijke informatie aan de MMD-er. In de tweede plaats wordt vanuit de gemeente de behoefte uitgesproken aan meer afstemming over het opstellen van plannen van aanpak van ex-gedetineerden uit hun gemeente. We zien dat in de afgelopen maanden bij het op maat uitnodigen van partijen in casusoverleg (Casus op

Maat) de aandacht voor de gemeente als partner toeneemt. Het is nodig dat deze ontwikkeling ook in nazorgcasussen nadrukkelijk wordt doorgezet.

Knelpunt: huisvesting

Een knelpunt dat in de gesprekken vrijwel door iedereen aan de orde is gesteld betreft huisvesting. Zowel wat betreft capaciteit als kwaliteit volstaat het huidige aanbod aan (tijdelijke) huisvesting in de regio niet om aan de vraag te kunnen voldoen. Om ex-gedetineerden die om uiteenlopende redenen niet kunnen terugkeren naar de huisvesting die ze voor detentie hadden goed te laten re-integreren is hier duidelijk verbetering nodig, volgens diverse geïnterviewden.

Samenvattend: Meermaals per week screenen draagt bij aan tijdige input voor MMD-ers bij start van detentie. Coördinator heeft door achtergrond expertise opgedaan met complexe casuïstiek in brede zin. De Casus op Maat (COM-)werkwijze vraagt skills van procesmanager die door dubbelrol in de toekomst ook de coördinatietaken nazorg ten goede zullen komen. Gemeenten kunnen nog meer betrokken worden in aanpak nazorg. Verbetering aanlevering informatie vanuit SUWINET is aandachtspunt. En aanbod van (tijdelijke) huisvesting is een duidelijk knelpunt.

2.4 Werkproces nazorg in cijfers

In deze paragraaf worden verschillende onderdelen van de coördinatie nazorg in cijfers² weergegeven. Na een presentatie van kerncijfers wordt vervolgens ingegaan op de screening, profiel en soort problematiek, verrijken van casussen en hulpvragen op leefgebieden.

Kerncijfers nazorg: uitstroom en caseload

We kijken op twee manieren naar outputcijfers nazorg:

1. *Uitstroom* van ex-gedetineerden (2013 versus 2012)
2. *Caseload* nazorg ex-gedetineerden (2013)³

De *uitstroom* betreft alle personen die in een jaar zijn uitgestroomd. De *caseload* betreft alle casussen waarin coördinatietaken zijn uitgevoerd. In de tabel de cijfers naar gemeente.

Tabel 1: Cijfers caseload en uitstroom ex-gedetineerden naar gemeente (2012 en 2013)

Gemeente	Caseload		Uitstroom			
	2013		2013		2012	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Hilversum	177	55	159	61	144	56
Bussum	45	14	28	11	29	11
Huizen	35	11	33	13	38	15
Weesp	27	8	20	8	16	6
Wijdmeren	10	3	6	2	11	4
Naarden	11	3	8	3	5	2
Blaricum	1	<1	2	1	4	2
Laren	6	2	1	<1	5	2
Muiden	2	1	4	2	6	2
Overig	11	3	-	-	-	-
Totaal	325	100	261	100	258	100

NB: Zowel Blaricum als Muiden: caseload lager dan uitstroom. Mogelijke oorzaak registratieverschil tussen DPAN (uitstroom) en eigen veiligheidshuis registratie (caseload). Het veiligheidshuis registreert steeds de feitelijke verblijfplaats. Caseload kan verder lichte vertekening geven doordat incidenteel door MMD-ers uitstromers niet worden geregistreerd.

De uitstroom is in 2013 met 261 personen vrijwel gelijk is aan het voorafgaande jaar 2012 (258).

² Het huidige registratiesysteem dat het werkproces ondersteunt staat het niet toe dat managementinformatie kan worden verzameld. Hierin is een ontwikkelingsslag zeker nog nodig.

³ Er zijn geen cijfers opgenomen met betrekking tot de caseload in 2012 en eerder omdat de registratie dit niet toelaat.

Ter vergelijking: in 2010 was de uitstroom 239 en in 2011 was deze 285. De caseload ligt in 2013 op in totaal 325 casussen. Overigens kan het vrij grote verschil tussen uitstroom en caseload deels worden verklaard uit het feit dat personen zonder vaste woon- of verblijfplaats niet in de landelijke uitstroomcijfers zijn opgenomen⁴.

Bij de interpretatie van de caseload dienen we te bedenken dat het in ongeveer 12% van deze casussen gaat om personen die in 2013 vaker dan eenmaal gedetineerd zijn geweest en waarbij dus op verschillende momenten in het jaar inzet is gevraagd. Iets meer dan de helft komt voor rekening van de gemeente Hilversum. Bussum en Huizen zijn in omvang gemeenten nummer twee en drie. Voor andere gemeenten liggen de aantallen lager.

Screenen en verrijken casussen

De casussen worden door de coördinator nazorg gescreend. Hij zorgt dat politie-informatie beschikbaar komt om recidiverisico's in te schatten en maakt vervolgens zondig een profiel (in 115 casussen: 44%). Dit profiel bevat uiteenlopende aspecten⁵ van criminaliteitspatroon, sociale context, interventie-informatie en soms summier informatie m.b.t. de benodigde acties. Het valt op dat de uitvoering van de coördinatietaak een sterke nadruk legt op beperking van het risico op recidive. Dit risico wordt ingeschat op basis van eigen expertise, er wordt geen risicotaxatie-instrument gebruikt. De ingeschatte risico's blijven veelal impliciet volgens verschillende respondenten. Het is niet duidelijk in hoeverre dit betrekking heeft op zorgvuldig handelen vanuit privacy-oogpunt of juist op onvoldoende duidelijkheid over risico's.

De volgende stap is het verrijken van casusinformatie, in een niet geregistreerd aantal gevallen gebeurt dit in bilaterale afstemming en in circa 20% van de casussen wordt hiertoe een *netwerkronde* gedaan bij enkele partners in het netwerk.

Behandelen hulpvragen en inzet van casusoverleg als middel

In veel gevallen kan de MMD-er hulpvragen op een of meer leefgebieden behandelen. Soms is ook hier de inzet van de coördinator vereist. In 2013 was dit in 36 casussen (11%) het geval. Het ging meest om interventies op vlak van huisvesting (24 keer) en werk/inkomen (22 keer). Ook is ingezet op schulden (15) en zorg (12). Slechts 2 keer was tussenkomst nodig om een ID te regelen.

In totaal 44 casussen nazorg zijn in 2013 in het veelpleger-overleg in het veiligheidshuis gemonitord en behandeld; verder zijn 7 casussen huiselijk geweld in scenario-overleg van een plan van aanpak voorzien. Opgeteld is bij ruim 50 casussen (circa een vijfde deel van de uitstroom) casusoverleg als middel ingezet voor het maken van een plan van aanpak en monitoring.

Samenvattend:

De uitstroom blijft in 2013 vrijwel gelijk (261) en de totale behandelde caseload ligt op 325. Screening met sterke nadruk op inschakelen netwerkpartners op basis van recidiverisico (sterk punt). Adequaat communiceren van ingeschatte risico's aan partners zijn aandachtspunt.

Overige outputcijfers: 44% profiel bepalen; ca. 20% verrijken casusinformatie; 11% actieve inzet op leefgebieden; ca. 20% inzet casusoverleg als middel.

⁴ Dit betreft 36 personen in 2013.

⁵ Enkele voorbeelden: (1) criminaliteitspatroon: 'geweldpleger', 'eerste detentie', 'lid van criminele jeugdgroep', 'zedendelinquent', 'huiselijk geweld zoon slaat moeder'; (2) sociale omgeving: 'problematisch blower', 'alcoholprobleem'; (3) interventie-informatie 'mislukte kamertraining', 'toewerken naar ISD'.

2.6 Coördinatie vanuit het veiligheidshuis

Het tijdig en adequaat zorgen dat informatie tussen verschillende ketenpartners wordt afgestemd is een belangrijke rol van de coördinator nazorg. Met name bij kortgestraften kan het voorkomen dat iemand al zo snel weer op vrije voeten is dat de MMD-er geen grip op de casus heeft kunnen krijgen. Uit gesprekken en analyse komt het volgende beeld naar voren. Het lijkt erop dat de coördinator snel schakelt. Aan de hand van de risico-inschatting zorgt hij dat relevante ketenpartners tijdig worden geïnformeerd. Als er direct actie nodig is vanuit perspectief van dreigende openbare orde problemen of veiligheidsrisico's zorgt hij dat professionals van urgentie doordrongen worden. Door het goede netwerk binnen politie kan hij verder ook snel de juiste informatie verzamelen voor het inschatten van risico's; en ook heeft de coördinator bijvoorbeeld een korte lijn met een betreffende wijkagent. We zien ook dat de coördinatiefunctie zo wordt ingevuld dat zo gauw een traject loopt de coördinator zich terugtrekt uit de casus. Alleen bij problematische voortgang wordt hij door betreffende professionals dan weer ingezet. De combinatiefunctie van coördinator nazorg en procesmanager zorgt verder voor een goede informatiepositie en sterke inbedding in het netwerk van partnerorganisaties.

Uit de evaluatie komt duidelijk naar voren dat zowel in de achterliggende als de komende periode de coördinatie van de nazorg ex-gedetineerden lastig gescheiden kan worden beschouwd van andere (complexe) casuïstiek. Dit betekent dat de (in de dubbelrol van coördinator nazorg en procesmanager) opgebouwde positie in het netwerk in de toekomst van meerwaarde blijft.

Implicaties van de nieuwe werkwijze in het veiligheidshuis

In hoeverre zou het loslaten van de themagerichte werkwijze in het veiligheidshuis en de introductie van criteria voor bespreking volgens Casus op Maat (COM) implicaties hebben voor de organisatie van het werkproces nazorg? Het werkproces van nazorg verschilt van behandeling van andere casuïstiek in het veiligheidshuis in de oude situatie. En in de nieuwe situatie zal dit niet anders zijn. De spilfunctie die de coördinator nazorg vervult als schakel tussen gemeente, betrokken organisaties en MMD-ers in de PI-en blijft in wezen hetzelfde. We hebben reeds gezien dat in de gesprekken naar voren komt dat men tevreden is over verschillende aspecten van de uitvoering van de coördinatiefunctie voor zover ze hierop zicht hebben.

Daarnaast merken verschillende sleutelinformanten op dat ze juist met de invoering van de nieuwe werkwijze middels uitnodiging op maat zien dat er nu steeds vaker 'nieuwe klanten' (dit zijn uitstromende ex-gedetineerden die juist nog *niet* bekend waren bij de verschillende organisaties) in casusoverleg worden besproken. Dit wordt breed een goede ontwikkeling genoemd. Er ontstaat meer ruimte voor hulp, begeleiding en aanpak van ex-gedetineerden die niet het etiket 'huiselijk geweld' of 'veelpleger' dragen. Een evenwichtiger verdeling wordt binnen de nazorg daarmee mogelijk. Deze ontwikkeling kan niet los worden gezien van de doorontwikkeling in het veiligheidshuis naar een nieuwe werkwijze met bespreking van casussen op maat. Het feit dat men de wijze waarop de coördinator functioneert als voorzitter van casusoverleg (in de rol van procesmanager) positief waardeert komt de coördinatiefunctie in de toekomst ten goede indien deze in het veiligheidshuis blijft gepositioneerd.

Het is wel zo dat het op maat uitnodigen van partners een extra inspanning gaat vragen van de administratief ondersteuner bovenop het primaire werkproces. Tot begin 2014 kwamen casussen nazorg immers alleen in regulier periodiek (themagericht) casusoverleg aan de orde waarvoor steeds min of meer dezelfde deelnemers werden uitgenodigd. Het op maat uitnodigen vraagt extra tijd. Voor nazorg wordt door betrokkenen in het veiligheidshuis het programma Dataminer genoemd als een mogelijke verbetering in registratiewijze. Dit programma maakt het beter mogelijk met partners

informatie uit te wisselen en managementinformatie te genereren. De huidige registratie in een zelf ontwikkeld excell-bestand kent de nodige beperkingen en doorontwikkeling naar meer professionele registratie is nodig, mede gezien de vrij grote caseload (>300) die jaarlijks wordt behandeld.

Terughoudendheid in gegevensuitwisseling bevordert de afhankelijkheid van professionele expertise
We zien de afgelopen jaren een langzaam maar steeds striktere opstelling van partnerorganisaties met betrekking tot zowel informatie-uitwisseling als informatie-vastlegging. Deze ontwikkeling is enkele jaren geleden ingezet toen het CBP (College Bescherming Persoonsgegevens) enkele organisaties op de vingers heeft getikt. Dit waren organisaties die in het kader van samenwerking binnen de onderzochte veiligheidshuizen informatie automatisch ook verschafte aan zorgpartners die hierom meestal niet hadden gevraagd en die deze informatie ook niet in alle gevallen nodig hadden. Ook werden overleggen gevoerd waarbij strafrechtelijke informatie werd geagendeerd en besproken in het bijzijn van zorgpartners. Het CBP-rapport leidde niet alleen tot andere samenstelling van casusoverleggen, maar was ook het begin van een veranderende opstelling van organisaties in het al dan niet willen delen van informatie en (belangrijker nog) de bereidheid in casusoverleg bij te dragen en deel te nemen. Nog steeds is de complexe materie van 'de privacy' zoals het vaak voor het gemak wordt genoemd niet helder gedefinieerd. We zien in het algemeen dat organisaties terughoudend zijn in het geautomatiseerd delen van informatie. Doordat de beloofde richtlijnen vanuit het landelijk programma veiligheidshuizen er niet zijn gekomen; en deze ook bij diverse organisaties ontbreken heeft dit soms ook zijn weerslag in de vorm van individuele blokkades in informatiedeling.

Zonder in deze beknopte rapportage op dit onderwerp dieper in te gaan kunnen we wel stellen dat de huidige ontwikkelingen op verschillende manieren invloed hebben op de coördinatietaken nazorg. Ten eerste blijft in het werkproces nazorg door beperkte toepassing van GCOS⁶ de afhankelijkheid van adequate politie-informatie en informatie van andere partners voor het kunnen inschatten van recidiverisico's onverminderd aanwezig. Voor een effectieve afstemming van informatie ontstaat er door beperkte registratie juist een sterkere afhankelijkheid van de professionaliteit van de coördinator. Tot slot is er in de huidige werkwijze vooralsnog een hiaat in de dekking door een privacyconvenant afgestemd op het werkproces nazorg. Daarom is onlangs een werkervaringsopdracht verstrekt aan een juriste. Zij zal de ketenmanager ondersteunen in de ontwikkeling van een dekkend privacyconvenant. In 2014 is het nodig om ook de nazorg goed in afspraken omtrent informatie-uitwisseling en vastlegging in te gaan bedden.

Samenvattend: De coördinator zorgt dat zo vroeg als mogelijk wordt afgestemd op basis van volledige informatie. Hij trekt zich terug uit een casus zo gauw deze loopt. Ook in de nieuwe werkwijze kan nazorg niet volledig gescheiden gezien worden van andere complexe casuïstiek. De dubbelrol van coördinator nazorg en procesmanager kan ook in de toekomst een meerwaarde bieden. De coördinator blijft ook in de nieuwe opzet van het veiligheidshuis een spilfunctie vervullen. Doordat het veiligheidshuis niet langer themagericht werkt ontstaat er in het op maat georganiseerd casusoverleg meer ruimte voor 'nieuwe klanten' in de nazorg.

Door een terughoudende opstelling bij gegevensuitwisseling wordt de afhankelijkheid van een slagvaardige coördinator die verbindingen legt groter. Er wordt in het veiligheidshuis toegewerkt naar een dekkend privacyconvenant.

⁶ Nazorg casuïstiek is grotendeels niet binnen GCOS vastgelegd.

2.7 Vermindering maatschappelijke kosten: eerder onderzoek.

In enkele gezaghebbende onderzoeken is de afgelopen jaren de meerwaarde van samenwerking in het veiligheidshuis onderschreven. Nelissen concludeert in 'Vastpakken en niet meer loslaten' (2010) op basis van een onderzoek naar het effect op de recidive onder veelplegers:

'Conclusie: een betekenisvol effect qua recidivevermindering is aanwezig en het is aannemelijk dat dit is toe te schrijven aan de gecoördineerde inspanningen van het veiligheidshuis.'

Nelissen licht toe dat met name de recidivefrequentie door een gecoördineerde aanpak verminderd wordt. Personen vervallen minder vaak in de oude fout. Het brengt hem tot de volgende conclusie:

'Conclusie: elke euro die wordt geïnvesteerd in het veiligheidshuisprogramma levert een veelvoud aan bespaarde maatschappelijke kosten op. Er is sprake van een positieve kostenbatenratio.'

We vinden voorts duidelijke aanwijzingen voor vermindering van maatschappelijke kosten in de bevindingen van verbeterde werkprocessen door *een meer zorgvuldige behandeling van individuele cliënten*, bevindingen die een bevestiging zijn van eerder promotieonderzoek op dit vlak door Pieter-Jan van Delden (Van Delden, 'Samenwerking in de publieke dienstverlening', 2009).

Wat betekenen deze bevindingen voor de situatie in Gooi en Vechtstreek? Onderzoek naar de veronderstelde recidivevermindering valt buiten het bestek van deze evaluatie, en de bevindingen zijn ook niet een op een over te zetten naar deze regio. Maar de huidige wijze waarop de coördinatie vanuit het veiligheidshuis is georganiseerd doet vermoeden dat een investering van een jaarlijks bedrag van rond de 60.000 euro zich maatschappelijk wel kan terugverdienen. De maatschappelijke kosten veroorzaakt door veelplegers of andere personen die wel na detentie terugvallen in een crimineel leefpatroon bedragen al snel een veelvoud van dit bedrag. Vollaard (2010) becijferde dat dit voor de meest ernstige categorie (zeer actieve veelplegers) kan oplopen tot zo'n 15.000 euro per persoon per maand. Hoewel de groep die in Gooi en Vechtstreek uit detentie terugkeert maar voor een klein deel met deze meest ernstige groep vergeleken kan worden plaatst dit de benodigde jaarlijkse investering voor de coördinatie taak wel enigszins in perspectief.

Samenvattend: Verschillende onderzoeken laten zien dat de maatschappelijke kosten van terugkerende gedetineerden die in hetzelfde criminele patroon vervallen zeer hoog zijn. Dit plaatst de benodigde investering in de coördinatie taak (circa 60 duizend euro per jaar regionaal) in het juiste perspectief.

3 Conclusies

Uitvoering coördinatie taak

- In de praktijk blijken er meer taken nodig dan aanvankelijk voorzien. De aanvullende taken liggen op het vlak van: screening risicofactoren; organiseren benodigde aanpak vanuit het veiligheidshuis; en signalering.
- In het algemeen zijn respondenten tevreden over de wijze waarop de nazorg vanuit het veiligheidshuis wordt gecoördineerd. Het meermaals per week screenen draagt bij aan tijdige input voor MMD-ers bij start van detentie. Waarbij wel aangetekend dient te worden dat verbetering van de aanlevering van informatie vanuit SUWINET een aandachtspunt is.
- De coördinator heeft door zijn achtergrond expertise opgedaan met complexe casuïstiek in brede zin. De Casus op Maat (COM-)werkwijze vraagt skills van procesmanager die door dubbelrol in de toekomst ook de coördinatie taak nazorg ten goede zullen komen. Gemeenten kunnen nog meer betrokken worden in aanpak nazorg.

Output van coördinatie nazorg

- De uitstroom blijft in 2013 vrijwel gelijk (261) en de totale behandelde caseload ligt op 325. De screening wordt uitgevoerd met een sterke nadruk op het inschakelen van netwerkpartners op basis van inschatting van recidiverisico's hetgeen een sterk punt is. Het adequaat communiceren van deze ingeschatte risico's met aan partners is een aandachtspunt.
- Van de caseload wordt:
 - bij 44% een profiel bepaald;
 - bij ca. 20% vindt verrijken van casusinformatie plaats;
 - in 11% wordt actief ingezet op leefgebieden;
 - ca. 20% inzet casusoverleg als middel.

Nieuwe werkwijze veiligheidshuis

- Ook in de nieuwe werkwijze kan nazorg niet volledig gescheiden gezien worden van andere complexe casuïstiek. De dubbelrol van coördinator nazorg en procesmanager kan ook in de toekomst een meerwaarde bieden. De coördinator blijft ook in de nieuwe opzet van het veiligheidshuis een spilfunctie vervullen. Doordat het veiligheidshuis niet langer themagericht werkt ontstaat er in het op maat georganiseerd casusoverleg meer ruimte voor 'nieuwe klanten' in de nazorg.
- Ten aanzien van de privacy kan worden gesteld dat door een terughoudende opstelling bij gegevensuitwisseling de afhankelijkheid van een slagvaardige coördinator die verbindingen legt groter wordt. Er wordt momenteel in het veiligheidshuis toegewerkt naar een dekkend privacyconvenant.
- Verschillende onderzoeken laten zien dat de maatschappelijke kosten van terugkerende gedetineerden die in hetzelfde criminele patroon vervallen zeer hoog zijn. Dit plaatst de benodigde investering in de coördinatietraak (circa 60 duizend euro per jaar regionaal) in het juiste perspectief.

Tot slot

In het algemeen komt het beeld naar voren dat de huidige organisatie van het werkproces het mogelijk maakt om vrij snel informatie te kunnen uitwisselen. Ook biedt dit voldoende mogelijkheden de functie van informatievoorziening (richting MMD-er) en onderlinge afstemming tussen betrokken partners goed te kunnen uitvoeren. De dubbelrol van coördinator nazorg en procesmanager biedt zowel efficiencyvoordelen als meerwaarde door expertise en een sterke positie in het netwerk. Positionering van de coördinatierol in het veiligheidshuis lijkt hiermee de beste optie te zijn. De nieuwe werkwijze in het veiligheidshuis met casusoverleg waarbij op maat partijen worden uitgenodigd biedt in de toekomst meerwaarde doordat meer ruimte ontstaat voor 'nieuwe klanten'.

Bijlage Twee geanonimiseerde voorbeeldcasussen ter illustratie

Betrokken organisaties bij informatieverzameling plan van aanpak en inzet interventies onderstreept.

Voorbeeldcasus 1: jongeman met angststoornis (Hilversum)

De reclasseerder van een vrijkomende jongeman met angststoornis (agressie, mogelijk zedendelicten) zoekt contact met de coördinator nazorg van het veiligheidshuis.

Startinformatie

- Politie-informatie toont risico: crimineel netwerk opgebouwd;*
- Gezinsituatie biedt kans op stabiliteit: vriendin (woont nog bij haar ouders) en klein kind. Ze willen zelfstandige woonruimte;*
- Lacune in toezicht: Reclassering beëindigd, begeleider penitentaire inrichting (MMD-er) geen zicht meer (jongeman is inmiddels 'buiten').*

Actie

- Coördinator vult lacune, gaat samen met expert GGZ (ACT-team) gesprek aan met de jongeman. Hij zal akkoord gaan met 'huren onder voorwaarden', toont zich duidelijk gemotiveerd aan de angststoornis te willen werken (therapie GGZ), dat wordt een van de voorwaarden;*
- Aanmelding Kansrijk Wonen: voeren beoordeling uit en bepaling voorwaarden; woningcorporatie twijfelt ernstig vanwege agressie in verleden. Via coördinator bevestigt politie: agressie niet jegens burens/woonomgeving in verleden;*
- Jongeman is gemotiveerd vanwege kans eigen woning en vindt full-time baan.*

Conclusie

-Jongeman vanwege delict niet bij schoonouders welkom, woont zelf bij ouders in afwachting eigen woonruimte. Agressie binnen familie duurt voort. Kans op recidive is lager bij stabiele eigen woon- en werksituatie. Werk gaat goed mede door toekomstperspectief eigen woning. Aanvraag voor zelfstandig wonen onder voorwaarden loopt nog. Vanwege mogelijke seksuele delicten in verleden is GGZ-behandeling van angststoornis cruciaal. De woning kan als stok achter de deur werken om therapie te doen slagen. Met informatie via coördinator kan corporatie gefundeerder afweging maken.

Voorbeeldcasus 2: huiselijk geweld pleger is bedreiging voor familieleden (Bussum)

Een dertiger, pleger van huiselijk geweld, komt na een half jaar detentie vrij.

Startinformatie

- Screening door coördinator laat zien: persoon is voorheen langdurig gedetineerd geweest;*
- Hij is ongevoelig gebleken voor toezicht Reclassering;*
- Informatiesysteem DPAN zorgelijk beeld: zwervend bestaan, alcoholverslaving, oud GGZ-dossier;*
- Agressie naar familieleden die angstig zijn.*

Actie

- Samen met politie zorgt coördinator dat familie tijdig wordt geïnformeerd over vrijkomen;*
- Tante krijgt begeleiding via Vangnet en Advies om weerstand te kunnen bieden tegen de man die ze regelmatig tegenkomt;*
- Aangifte van familielid (bedreiging kort na de in vrijheidsstelling wegens poging mishandeling) wordt besproken in casusoverleg op maat;*
- Casus op Maat bespreking in veiligheidshuis onder leiding van de coördinator met: (1) maatschappelijke opvang (gezamenlijk bepalen beleid vanuit de opvang); (2) politie (gezamenlijk bepalen beleid vanuit politie)*
- Openbaar Ministerie (welke voorwaarden kunnen geeist; hoe kansrijk is de strafzaak)*
- GGD Vangnet en Advies (begeleiding familieleden)*
- Inforsa (expertise t.a.v. gedrag m.b.t. verslaving)*
- Steunpunt huiselijk geweld neemt niet deel, maar heeft informatie aangeleverd.*

Conclusie

Het plan van aanpak richt zich naast de dertiger met name op hulp en begeleiding van de betrokken familieleden. Door samen aanpak af te stemmen wordt kans op recidive verminderd. Verloop aanpak ligt in toekomst.